

عنوان مقاله: عوامل جامعه شناختی موثر بر میزان انگیزه تحصیلی دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد

نویسنده: عبدالخالق پیرزهی، حسین بهروان

منبع: علوم اجتماعی (فردوسی مشهد) سال دهم پاییز و زمستان ۱۳۹۲ شماره ۲

صص ۲۳-۵۶

چکیده

- هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل جامعه شناختی موثر بر میزان انگیزه تحصیلی دانشجویان بوده است روش انجام پژوهش پیمایش و جامعه آماری کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه فردوسی نمونه حجم ۲۵۵ نفر است، با روش نمونه گیری طبقه ای متناسب با حجم انتخاب شده و ابزار جمع آوری اطلاعات، پرسشنامه بوده است یافته ها نشان داد که انگیزه تحصیلی دانشجویان بطور معنادار بالاتر از حد متوسط است که میانگین آن معادل ۶۳/۲ در دامنه (۰-۱۰۰) می باشد. باشد

حجم ۲۵۵ نفر

چکیده

- تحلیل رگرسیونی داده نشان داد که «موفقیت تحصیلی»، «ارزیابی مثبت از گروه‌های مرجع تحصیلی» و «کنش دانشجو- والدین»، «موفقیت تحصیلی» «امید به آینده شغلی» و «پایگاه اجتماعی- اقتصادی» اثر معکوس بر انگیزه تحصیلی دارند. تحلیل مسیر نشان داد که دو متغیر «رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی» و «کنش متقابل استاد-دانشجو» به طور غیرمستقیم بر انگیزه تحصیلی تأثیر مثبت دارند. از طرف دیگر میزان انگیزه تحصیلی دانشجویان در بعضی از دانشکده ها با هم متفاوت و انگیزه دانشجویان دختر و پسر نیز فرقی با هم نداشته است. محقق نتیجه گرفت که برای افزایش انگیزه تحصیلی تعامل دانشجو و والدین افزایش یابد و همچنین موفقیت های تحصیلی دانشجو در خانواده و دانشگاه مورد توجه و تحسین قرار گیرد.

کلیدواژه

- انگیزه تحصیلی، کنش متقابل والدین و دانشجو، ارزیابی از گروههای مرجع - تحصیلی، پایگاه - اجتماعی اقتصادی، امید به آینده شغلی

مقدمه

- انسان به عنوان موجود دارای انگیزه شناخته می شود، به طوری که همه فعالیتها و افعال او نیاز به انگیزه لازم و متناسب با آن فعالیت و کار نیاز دارد. یادگیری و تحصیل هم به عنوان فعالیت دانشجویان محسوب می شود که برای تحقق اهداف آموزشی و تربیتی باید آنها از انگیزه لازم برخوردار باشند. در واقع، «انگیزه یکی از ملزومات یادگیری به حساب می آید و چیزی است که به رفتار شدت و جهت میبخشد و در حفظ و تداوم آن به یادگیرنده کمک می کند» (مولوی و دیگران، ۱۳۸۶: ۵۴)

تحقق اهداف آموزشی و تربیتی

- از طرف دیگر با انگیزه تحصیلی «افراد تحرک لازم را برای به پایان رساندن موفقیت آمیز یک تکلیف، رسیدن به هدف یا دستیابی به درجه معینی از شایستگی در کار خود دنبال می کنند تا بالاخره بتوانند موفقیت لازم را در امر یادگیری و پیشرفت تحصیلی کسب نمایند» (یوسفی، قاسمی و فیروزنیا، ۱۳۸۸: ۷۹) علاوه بر آن، عوامل متعدد اجتماعی ممکن است **در جهت دهی رفتار** نقش داشته باشند. چرا که به تعبیر پارسونز محیط اجتماعی (خانواده، گروه‌ها و غیره) در کشش به سمت یک فعالیت نقش اصلی را ایفاء می کنند (ریتزر، ۱۳۸۴)

- گرت و میلز انگیزه را با توجه به شخص و ساختار اجتماعی مدنظر قرار میدهند و به **عوامل اجتماعی** موثر بر انگیزه بیش از **ارگانیسم و ساختار روانی** اهمیت می دهند، به طوری که ارگانیسم و ساختار روانی را تا حد زیادی متأثر از اجتماع می دانند (میلز و گرت ۱۳۸۰)

ساختار اجتماعی

- با توجه به اهمیت انگیزه در تحصیل برای دانشجویان، عدم اطلاع از میزان و عوامل تأثیرگذار بر آن، برنامه ریزی در زمینه تحصیل را دشوار می سازد. از طرف دیگر انگیزه تحصیلی پایین پیامدهایی چون **ترک تحصیل**، **افت تحصیلی**، **پیشرفت تحصیلی پایین**، **مشروطی های پایانی**، **هدر رفتن هزینه ها** و **کاهش بالقوه کیفیت زندگی فرد** را به دنبال دارد (قاجارگر ۱۳۷۳ ، تایلر ۱۹۹۷) همچنین در سطح اجتماع باعث هدر رفتن هزینه هایی می شود که **در مرحله اول دولت** و **در مرحله دوم خانواده ها** برای دانشجویان متحمل می شوند و یا حتی می تواند مسائل دیگری مثل خودکشی، را در پی داشته باشد

- چنانکه مطالعه ای در آمریکا شایع ترین علت خودکشی دانشجویان را نارسایی و اختلال تحصیلی یا شغلی می داند (عدالتخواه و دیگران، ۱۳۸۴، ۱۹۳) اگر معدل به عنوان یکی از نشانگرهای انگیزه تحصیلی به حساب آید، طی سال های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۷ به طور متوسط ۶/۵٪ دانشجویان کاردانی و ۹٪ دانشجویان کارشناسی دانشگاه فردوسی مشهد دارای سابقه مشروطی (معدل کمتر از ۱۲) بوده اند. همچنین سابقه مشروطی (معدل کمتر از ۱۴) مقاطع کارشناسی ارشد، دکتری و دکتری حرفه ای به ترتیب ۲۲٪، ۸٪ و ۱٪ بوده است و می تواند به عنوان یک عامل از عوامل موثر بر انگیزه تحصیلی پایین دانشجویان به شمار برود هر چند لازمه پی - بردن به آن، حصول نتایج تحقیق است

- بیشتر تحقیقات انجام شده (سرآبادی تفرشی، ۱۳۸۴؛ رشیدبیگی، ۱۳۸۱؛ جزء قنبری، ؛ ام البنین ۱۳۸۲، رستمی و دیگران، ۱۳۸۶؛ یوسفی و دیگران، ۱۳۸۸) با رویکردهای روان شناسانه به مطالعه انگیزه و عوامل موثر بر آن پرداخته اند لذا موضوع انگیزه تحصیلی با رویکردهای جامعه شناختی کمتر بررسی شده است. بنابراین این مقاله با هدف بررسی عوامل جامعه شناختی موثر بر انگیزه - تحصیلی تنظیم شده است.

هدف بررسی عوامل جامعه شناختی
موثر بر انگیزه - تحصیلی

در این مقاله دو پرسش اساسی به شرح زیر پاسخ داده خواهد شد:

۱. انگیزه تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه فردوسی چقدر عوامل جامعه است؟

۲. شناختی موثر بر انگیزه تحصیلی دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد کدامند؟

پیشینه تجربی

- مرور تحقیقات انجام شده به طور خلاصه نشان می دهد که عوامل گوناگونی بر انگیزه تحصیلی دانشجویان تأثیر می گذارد نتایج تحقیقات پیشین گواه این مطلب است که در تحقیقات داخلی امکانات آموزشی و پژوهشی (عسکری ۱۳۸۴، روحی و همکاران، ۱۳۸۶؛ مولوی و همکاران ۱۳۸۶) و نقش اساتید (نظیر عسکری، ۱۳۸۴)؛ پورقاسمی، ۱۳۸۷ بیشترین فراوانی را داشته است بعد از آن دستیابی به شغل و درآمد (عسکری ۱۳۸۴، روحی و همکاران ۱۳۸۶، ؛ مولوی و همکاران، ۱۳۸۶) عملکرد تحصیلی (سیدمیزایی، ۱۳۷۶) امید به آینده، وضعیت تأهل، جنسیت و تفاوت انگیزه در گروههای مختلف تحصیلی قرار دارند . و در مرحله آخر پایگاه اجتماعی- اقتصادی، مقطع تحصیلی

- شرایط زیستی (بومی و غیربومی) ، سن، امکانات بهداشتی، مقررات اداری و آیین نامه های آموزشی، رشته، میزان تحصیلات والدین و ترس از عدم موفقیت قرار می گیرند
- در تحقیقات خارجی متغیرهایی از قبیل کنش متقابل والدین با فرزندان (ماجوری بنکس، ۱۹۹۲، هافمن ۱۹۹۹؛ حسندرا، قدس ، کرونس ؛ آلفارو ۲۰۰۳؛ اُمناتیلر و بامکا ۲۰۰۶) و جنسیت (میس ؛ گلینک و برگ ۲۰۰۶، لانگ همکاران، ۲۰۰۷) بیشترین فراوانی را نسبت به متغیرهای دیگر به خود اختصاص دادند .

- همچنین در مرحله دوم کنش متقابل معلم نوجوان (هافمن، ۱۹۹۹)، امکانات محل تحصیل و سطح تحصیلات والدین، پیشرفت تحصیلی، تفاوت‌های فردی و گروه همسالان قرار می‌گیرند و در نهایت، متغیرهایی از قبیل تأثیر **همکلاس‌ها و هم مدرسه‌ای‌ها، رسانه‌ها، تأییدهای اجتماعی، خودکارآمدی، سن، پایگاه اجتماعی - اقتصادی** مطرح هستند. بنابراین در تحقیقات داخلی امکانات دانشگاه و نقش اساتید و در تحقیقات خارجی نقش والدین و فرزندان و جنسیت از اهمیت خاصی برخوردار بوده است

- نکته ای که باید مدنظر قرار داد، این است که هردو دسته تحقیقات بیشتر به توصیف مسأله انگیزه - تحصیلی پرداخته و برای تبیین مسأله بیشتر متغیرهایی را مورد استفاده قرار داده‌اند که در تحقیقات - اجتماعی به عنوان متغیرهای زمینه ای به حساب می‌آیند با توجه به اینکه بسیاری از نظریات انگیزه و انگیزش پیشرفت عوامل اجتماعی را در شکل‌گیری انگیزه تحصیلی موثر می‌دانند

متغیرهای زمینه ای

- به عنوان مثال تئوری انگیزه مک کله لند، ماهر و غیره از آن جمله اند. اما کمتر به این دسته از عوامل اشاره شده است. و در اغلب تحقیقات به یک یا دو مورد از آنها اشاره شده است و تأثیر رابطه همزمان چند متغیر جامعه شناختی با انگیزه سنجیده نشده است. همچنین تحقیقات فوق نشان می دهد که متغیرهای جامعه شناختی کمتر در تحقیقات داخلی مورد استفاده قرار گرفته است یکی از متغیرهای مهم، که به نظر می رسد نقش زیادی در انگیزه تحصیلی ایفا می کند و همانطور که در جریان مصاحبه هایی که با چند نفر از دانشجویان انجام شد، نقش گروههای مرجع است.

نقش گروههای مرجع

- به طوری که در شرایط فعلی بسیاری از افراد هدف و انگیزه خود را از تحصیل برآورده کردن انتظارات دیگران و یا لاقط رساندن خود به سطحی از تحصیل است که گروههای الگویی آنها دارا می باشند در تحقیقات خارجی نقش والدین و ارتباط آن با فرزندان، گروه همسالان، الگوهای جنسیتی از اهمیت خاصی برخوردار بوده است، در حالی که در تحقیقات داخلی بیشتر به امکانات و رضایت یا عدم رضایت از آنها توجه شده است . ولی مسلم است که در همه تحقیقات **نقش خانواده، نقش اساتید و امکانات محل تحصیل** از اهمیت خاصی برخوردار است .

امکانات و رضایت یا عدم رضایت

- یکی از متغیرهایی که در این تحقیقات از فراوانی بسیار کمی برخوردار است، علی رغم اینکه در اکثر (نظریات انگیزه _ کلمن، مک کله لند، ماهر و غیره) از اهمیت خاصی برخوردار بوده است، پایگاه اجتماعی - اقتصادی است. اگر چه اجزاء این متغیر به تفکیک در بعضی از تحقیقات مورد سنجش قرار گرفته است، اما در تحقیقات داخلی نقش پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده در کاهش یا افزایش به خصوص بین دانشجویان اندازه گیری نشده است. از نکات مطرح دیگر این است که هیچکدام از تحقیقات انجام شده در زمینه انگیزه تحصیلی توسط متخصصین جامعه شناسی انجام نشده است، شاید با این تصور که این موضوع صرفاً صبغه روان شناختی داشته و امری فردی به حساب می آید

- در حالی که برخی از جامعه شناسان از جمله میلز و گرث با دید جامعه شناختی به موضوع انگیزه در نهایت، می توان گفت که انگیزه - تحصیلی را میتوان مانند بسیاری از مسائل جامعه شناختی دیگر، مورد تحلیل جامعه شناختی قرار داد.

چارچوب نظری

- انگیزه و انگیزش در بیش تر موارد یکسان معنی شده است زیرا گاهی به تعاریف متفاوتی از انگیزش پرداخته شده که وقتی به معنای آن دقت می شود اختلاف چندانی با انگیزه نمی توان پیدا کرد

آلفرد شووتس

• با توجه به این موضوع تعاریف انگیزه و انگیزش یکسان در نظر گرفته شده است. الفرد شووتس بین معانی و انگیزه ها تفاوت قایل شده و معانی را به این موضوع ارتباط می دهد که «کنشگران چگونه تعیین می کنند که کدامیک از جنبه های جهان اجتماعی برایشان اهمیت دارند، حال آنکه انگیزه ها به این اشاره دارند که کنشگران به چه دلایلی کنشهایشان را انجام می دهند (ریتزر، ۱۳۸۴: ۳۵۰) . گرث و میلز انگیزه را به این موضوع ارتباط می دهند که چرا و چگونه رفتار آدمی جهت خاصی پیدا می کند. در واقع، آنان به عواملی که بر رفتار تأثیر دارند و اینکه رفتار افراد به جهت های خاصی کشیده می شود اشاره میکنند و این حکایت از رفتار ارادی دارد و متأثر از اجتماع است (میلز و گرث، ۱۳۸۰)

- بر اساس برخی تعاریف، رفتار تابعی از انگیزش است یعنی **نیروهای فعال بیرون و درون ارگانیسم** که برای هدایت و به راه انداختن رفتار به کار می روند (پتری ، ۱۹۹۱)

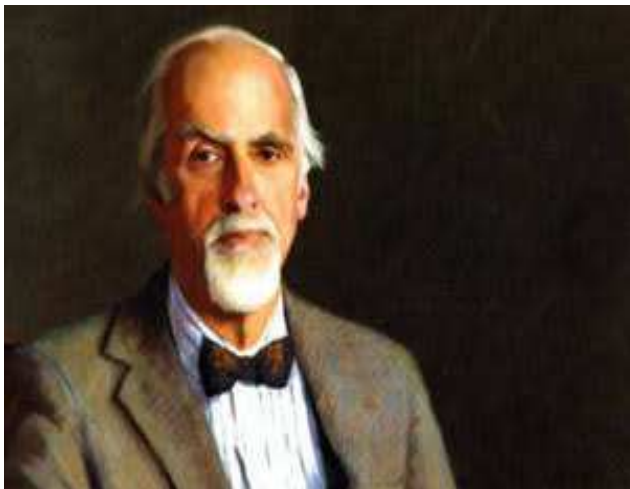
رفتار تابعی از انگیزش است

- در بررسی انگیزه تحصیلی دانشجویان به سه بخش از انگیزه تحصیلی دانشجویان توجه می شود:

- **۱- انگیزش درونی :** در انگیزش درونی، کار به خاطر خود کار و اهمیت آن انجام می شود بدون اینکه به پاداشهای آن توجه شود و در واقع کار به دلایل و امیال شخصی و باطنی برای کشف و تسلط بر جهان های درونی و بیرونی انجام می شود

- **۲- انگیزش بیرونی :** این نوع انگیزه ها برای رسیدن به پاداشها و دریافت های بیرونی انجام می شود (برهو، ۲۰۰۸؛ برساتو، ۲۰۰۱)

- **۳- خودپنداره:** در تحلیل ماهر از انگیزه پیشرفت، خود پنداره به عنوان یکی از ابعاد انگیزه محسوب می شود (لطف آبادی، ۱۳۸۴) «خودپنداره» در جریان مقایسه های درونی و بیرونی با سایر ویژگیهای خود و دیگران حاصل میشود (همان)

• از نظر دیوید مک‌لند، «اشخاص دارای سطوح متفاوت انگیزه پیشرفت، در زندگی روزمره خود به شیوه های کاملاً متفاوتی رفتار می کنند. به عنوان مثال اشخاص جوانی که از نظر نیاز به پیشرفت در سطح بالایی قرار دارند، بیشتر متمایل به تحصیلات دانشگاهی، کسب نمره های بالاتر و شرکت بیشتر در فعالیت های فوق برنامه هستند تا افرادی که نیاز به پیشرفت ضعیفتری دارند» (شولتز، ۱۳۸۶: ۵۶۲-۵۶۱)

دیوید مک‌لند

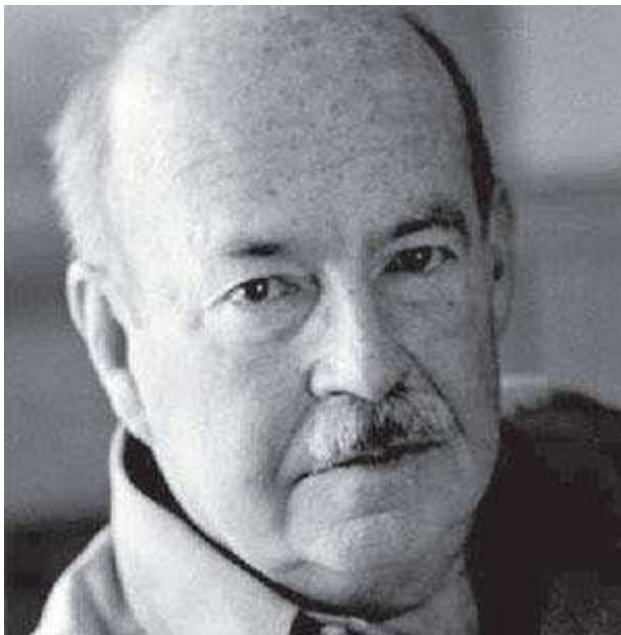
- ماهر ضمن تاثیر از نظریه انگیزه پیشرفت مک کلند و نقد آن به دلیل جامع نبودن در پاسخ به سوال، «انگیزه پیشرفت چیست؟» بنیانهایی اساسی از دریافت های انگیزشی مطرح می کند که به جهت ، تداوم رفتار و نوسانات در عملکرد مربوط میشود. نوسانات در عملکرد به دلیل تلاشی است که از طرف فرد اعمال می شود. جهتو تداوم رفتار نشانگر رفتار جهت مند و انتخابی هستند (ماهر، ۱۹۷۷).

رفتار جهت مند و انتخابی

- همچنین ماهر بر مبنای انگیزه پیشرفت مک کله لند، مدل انگیزشی مطرح کرده است که نوع مشوقهای فردی رفتار در موقعیت شامل رقابت جوئی، شهرت طلبی، همیاری اجتماعی، وابستگی - اجتماعی، گرایش به کار و تکلیف، گرایش به پیشرفت، پاداشهای مادی و نوع احساس از خود یعنی **اعتماد به نفس، اتکاء به نفس و هدفمندی** را در خود جای داده است (بحرانی، ۱۳۷۲ به نقل از ماهر، ۱۹۷۴). این مدل مبنای نظری مک اینرتی و سینکلایر در تدوین پرسشنامه انگیزه تحصیلی قرار گرفته، که در این تحقیق مورد استفاده قرار است

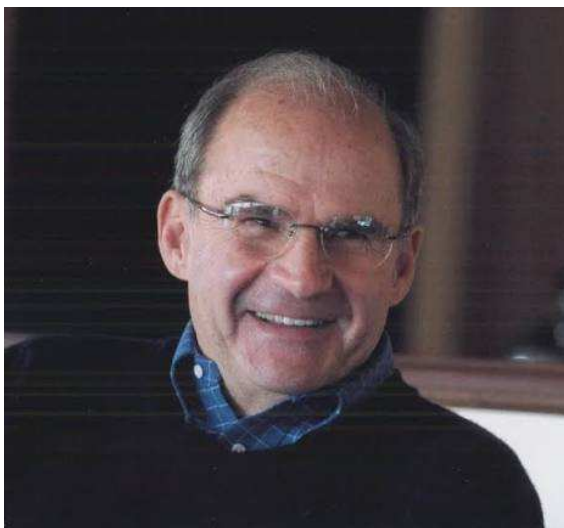
- عوامل جامعه شناختی تبیین کننده انگیزه تحصیلی دانشجویان به شرح زیر میباشد : جیمز کلمن در نظریه سرمایه خود از سه نوع سرمایه تحت عنوان **سرمایه اجتماعی ، مالی و انسانی** یاد می کند. او زمینه خانوادگی را که بر تحصیل فرزندان موثر است با این **سه مولفه** تعریف می کند.
- **مولفه اول**، سرمایه اجتماعی در خانواده عبارت است از ارتباط و کنش متقابل والدین و فرزندان . بنابراین بعد خانوار، حضور والدین، ارتباط والدین و فرزندان و انتظار مادر از تحصیل فرزند در این کنش نقش دارند .
- **مولفه دوم**، سرمایه انسانی که اکثراً از طریق تحصیلات والدین اندازه گیری می شود که یک محیط شناختی برای یادگیری فرزند فراهم می کند.
- **مولفه سوم**، سرمایه مالی که با ثروت و درآمد خانواده ارزیابی می شود. دو مولفه آخر یعنی سرمایه انسانی و سرمایه مالی، پایگاه اجتماعی - ۱ اقتصادی فرزند را در برمیگیرد (کلمن ۱۹۸۸)

- ۲ همچنین ساترلند گزارش می کند که خانواده هایی که جهت گزیریشان به سمت موفقیت های تحصیلی بالاست و این جهت گیری را به فرزندانشان منتقل می کنند، به طور شگفت انگیزی خانواده های موفق هستند (هافمن، ۱۹۹۹).

پارسونز

• در نظریه کارکردی - ساختاری، پارسونز و شیلز به جای کششها، تمایلات نیازی را مطرح و آنها را از مهمترین واحدهای انگیزش کنش به حساب می آورند . تمایلات نیازی کششهایی اند که به وسیله **زمینه اجتماعی** (هنجارها و ارزشهایی که در مدرسه و خانواده و غیره وجود دارند) شکل می گیرند. تمایلات نیازی کنشگران را وا می دارند تا چیزهایی را که در محیط عرضه میشوند پذیرفته یا رد کنند و یا در صورتی که چیزهای موجود تمایلات نیازی را ارضاء نکنند، به دنبال چیزهای تازه ای بروند (ریتزر، ۱۳۸۴: ۱۴۰-۱۳۶).

جرج ریتزر

• بنابراین اگر موفقیت تحصیلی را مطابق با نظریه کارکردگرایی به عنوان تمایل نیازی به همراه تأیید اجتماعی در نظر بگیریم به این نتیجه می‌رسیم که هنجارها و ارزشهای موفقیت از طریق خانواده، مدرسه و دانشگاه و اجتماع به فرد (دانشجو و دانش آموز) انتقال می‌یابد و این موضوع در جریان کنش اتفاق می‌افتد و در نهایت، انگیزه تحصیلی را تحت تأثیر قرار می‌دهند

- در نظریه کنش متقابل نمادین و به دنبال آن دیدگاه گرت و میلز در واقع، رفتار و منش فرد را از طریق انگیزه های انسانها و سهم اعتقادات و نمادها در ایجاد این انگیزه ها و در درون ساختارهای اجتماعی متفاوت تحلیل می کنند (انگیزه ها محصول اجتماع و جامعه هستند). و اعمال انسان «**میان فردی**» هستند یعنی جهت آنها جهتی است مربوط به انتظارات دیگران.

- بنابراین برای مطالعه انگیزه باید آن را با **ارگانیسم، ساختار روانی، شخص** (یعنی انسان به عنوان ایفاکننده نقشها) و **ساختار منش** (یکپارچگی تثبیت شده ساختار روانی، ارگانیسم با نقش های اجتماعی شخص) و در نهایت با **ساختار اجتماعی** در ارتباط گذاشت. مجری ساختار منش، یعنی شخص، محصول تجربه و تربیت اجتماعی است (گرث و میلز، ۱۳۸۰). مطابق با این نظریه ها و با توجه به اینکه والدین در تربیت اجتماعی نقش اساسی ایفا می کنند پس کنش والدین و دانشجو بر انگیزه تحصیلی دانشجویان تأثیر دارد

- . کانگر و دانلن نیز در مدلی که از ارتباط متقابل **پایگاه اجتماعی - اقتصادی و رشد انسان** ارائه کرده است پیشنهاد می کنند که «**ویژگیهای مثبت**» والدین شامل توانایی های شناختی، رقابت اجتماعی، برنامه مداری و بلندهمتی بر پایگاه اجتماعی - اقتصادی تأثیر می گذارد . به علاوه پایگاه اجتماعی - اقتصادی بر این خصایص والدین تأثیر می گذارد و این فرایند پویاست که بر توسعه و رشد فرزندان - (از نظر تحصیل) تأثیر میگذارد(گرولینک و بلاس ، فریندلی . ۲۰۰۹)،

- تعامل استاد و دانشجو و یا معلم و شاگرد از موارد مورد بحث بسیاری از اندیشمندان در ارتقاء انگیزه تحصیلی بوده است به طوری که طبق نظریه وینستین مدلهای جامعه پذیری مکانیسم هایی را پیشنهاد می کنند که به موجب آن کنش های متقابل اجتماعی دانش آموزان با معلمان ممکن است بر انگیزه و رفتار جهت مند آنان تأثیر بگذارد (و نترل ، ۲۰۰۹: ۳۰۶ و ۳۰۷)

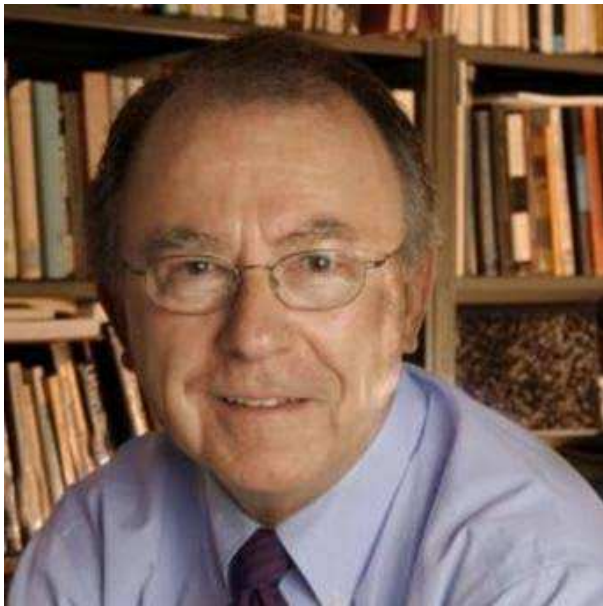
مدلهای جامعه پذیری

- و یا کوکلی معتقد است که کیفیت تعامل بین استاد و دانشجو بر **انگیزه تحصیلی و خودپنداره دانشجویان** تأثیر مثبت و بالایی دارد (رشیدبیگی، ۱۳۸۱) این موضوع از طریق انتظارات و محیط اجتماعی مطابق با نظریه های تمایلات نیازی پارسونز که در بالا اشاره شد نیز قابل استناد است (ریتزر، ۱۳۸۴: ۱۴۰-۱۳۶) بنابراین انتظاراتی که در جریان تعامل استاد و دانشجو به وجود می آید بر انگیزه تحصیلی دانشجویان تأثیر می - گذارد

- گروه‌های مرجع در انگیزه تحصیلی دانشجویان نقش ایفا می‌کند، مطابق با نظریه گروه‌های مرجع رابرت مرتون و هیمن، پایگاه ذهنی یک فرد الزاماً متناسب با پایگاه اجتماعی - اقتصادی (از طریق عوامل عینی) وی نمی‌باشد، رفتارها ممکن است از گروهی ناشی شود که شخص عضو آن هم نباشد ولی برای وی حالت چهارچوب قضاوت داشته باشد. موقعیت گروه مرجع در سلسله مراتب اجتماعی عملاً سطح آرزوهای فردی را که به آن علاقه مند است مشخص می‌کند (محسنی، ۱۳۷۹؛ وثوقی و نیک‌خلق، ۱۳۸۶: ۱۶۶)،

سطح آرزوهای فردی

- دانش آموزان و دانشجویان به خصوص در حال حاضر بسیاری از گروهها همانند اساتید، معلمان، اعضای خانواده و فامیل را به عنوان مرجع انتخاب و سعی می کنند موقعیتی همانند آنها را کسب کنند که این موضوع در جریان مصاحبه های اکتشافی که از دانشجویان به عمل آمد نیز مشخص شد «**هاریوز**» نیز در پژوهش های خود به این نتیجه می رسد که ادراک شاگردان از خویش تحت تأثیر گروهی است که جزو آن هستند (مور و سینکلر ۱۳۷۶)

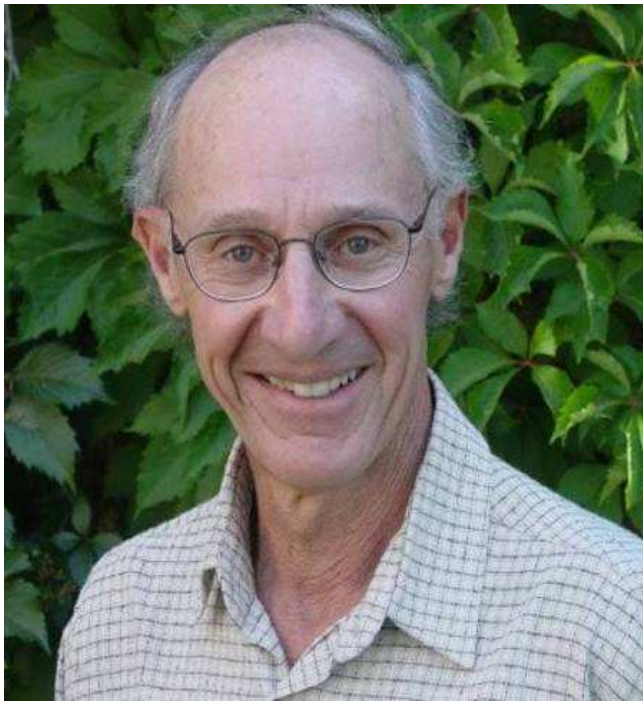
• در این تحقیق سازمان کار، دانشگاه و به ج ای پاداش ها و مزایای سازمان، مقوله امکانات و تسهیلات آموزشی و پژوهشی دانشگاه قرار داده شده است که بر انگیزه تحصیلی دانشجویان موثر است که مطابق با نظریه برابری «جی اس. آدامز»، هر فرد خصوصیات و قابلیت هائی چون تجربه و تبحر، تحصیلات، هوش، استعداد، سن و سوابق کاری را با خود به سازمان (یا محیط زندگی و فعالیت خود) می آورد

جی اس. آدامز

- و در مقابل انتظار دارد سازمان یا محیط بیرون نیز متناسب با این خصوصیات، مزایا و پاداش - هائی را در اختیارش قرار دهد . **چنانچه شخص احساس کند که بین این دو دسته عوامل نوعی برابری و همپایگی موجود است، این امر در او آرامش و رضایت ایجاد می کند** (صفری شالی، ۱۳۸۸-: رحیمینیک، ۱۳۷۴ و ۱۳۱ و ۱۳۰)

متناسب

- بر اساس نظریه انتظار و احتمال تمامی رفتارهای انسان با توجه به دو عامل شکل می گیرد. **یکی اینکه** این عمل تا چه حد وسیله موثری برای نیل به هدف است و **دوم اینکه** فرد در هنگام رفتار چه درجه از احتمال را برای دست یابی به هدف منظور شده قائل است . تئوری انتظار در حقیقت انگیزش و رضایت افراد را بر مبنای انتظارات آنها از عملکرد موثر و پاداش هایی که در مقابل آن به دست می آورند، تشریح می کند (مقاله هایی درباره مبانی رفتار سازمانی و انگیزش، ۱۳۷۰: ۱۷). بنابراین امید به آینده شغلی به عنوان عملکرد موثر و پاداشی که پس از تحصیل نصیب دانشجویان می شود بر انگیزه دانشجویان موثر است.

برناردز واینر

• موفقیت تحصیلی بر انگیزه تحصیلی موثر است، چنانکه براساس دیدگاه هیروشکا تجربه های قبلی بر موفقیت و عدم موفقیت بعدی اثرگذا ر است (رفیع پور، ۱۳۷۲) همچنین بر اساس نظریه اسناد که بوسیله برناردز واینر ارائه شده، ارتباط اسنادها را با وضعیت تحصیلی دانش آموزان توضیح داده است. در اینجا فرد در پی آن است که دلایل رفتار خود و دیگران را معلوم و آن را تبیین کند (لطف آبادی، ۱۳۸۴) همچنین نظریه اسنادی به مطالعه فرایند نسبت دادن به نحوه داوری مردم در مورد دلایل یا علل رفتار اجتماعی، میپردازد (ستوده، ۱۳۸۸: ۱۳۳)

سی رایت میلز

- ارزیابی از گروه‌های مرجع تحصیلی بر کنش متقابل والدین و دانشجو موثر است . مطابق با **فئریه کنش متقابل نمادین** از دیدگاه هانس، گرت و سی رایت میلز برای مطالعه انگیزه باید آن را با ارگانیسم، ساختار روانی، شخص (یعنی انسان به عنوان ایفاکننده نقشها) و ساختار منش (یکپارچگی تثبیت شده ساختار روانی، ارگانیسم با نقش های اجتماعی شخص)

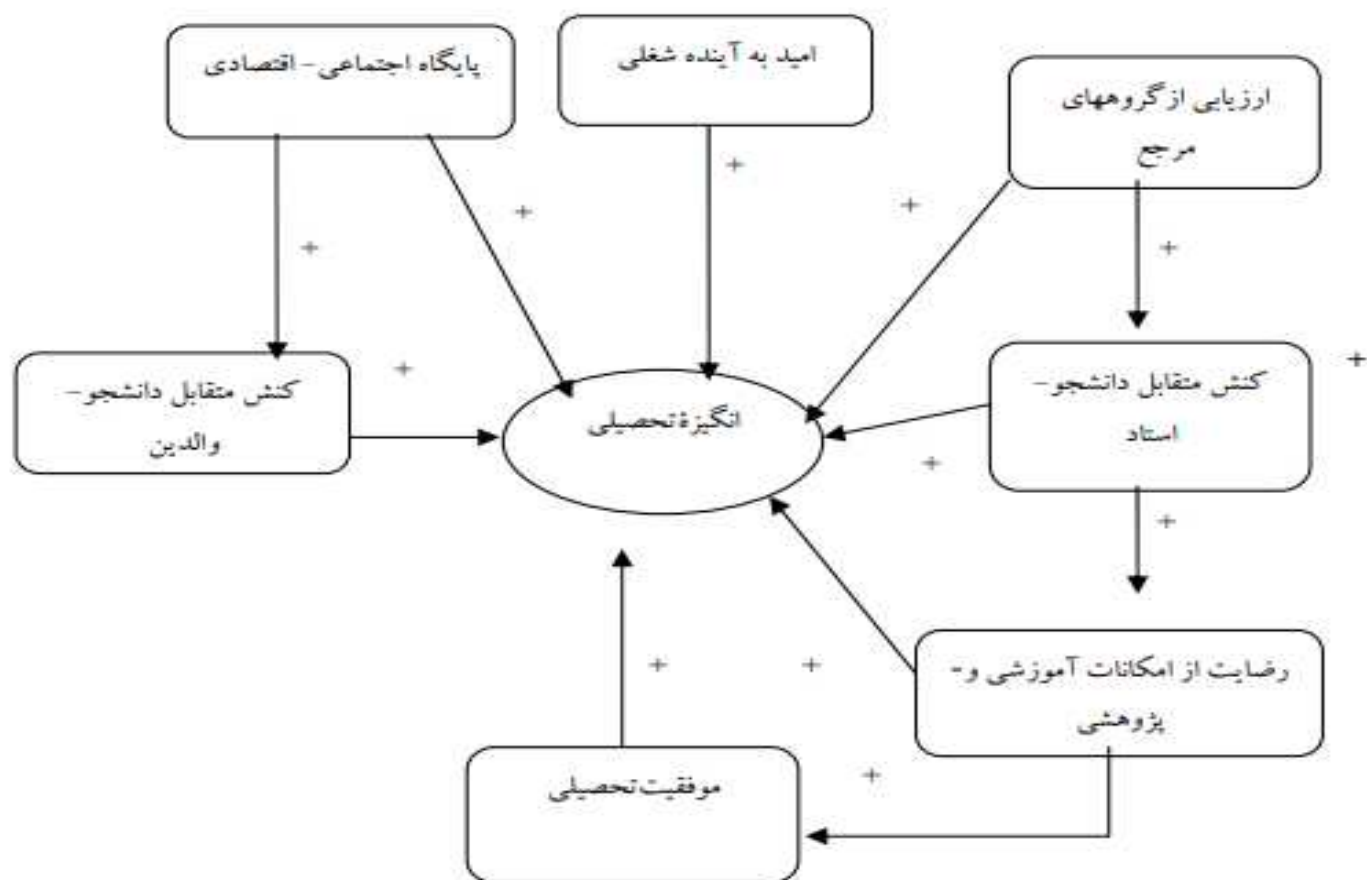
- و در نهایت با ساختار اجتماعی در ارتباط گذاشت . مجری ساختار منش، یعنی شخص، محصول تجربه و تربیت اجتماعی است (گرث و میلز، ۱۳۸۰) وقتی که در محیط اجتماعی گروه‌های مرجع تحصیلی در بین اجتماع از اهمیت خاصی پیدا می کنند، این موضوع به درون خانواده ها سرایت کرده و **تعاملات والدین و دانشجو را بیشتر کرده** به این دلیل که خانواده ها این گروه ها را برای فرزندان بازگو می کنند و از این طریق بر انگیزه آنها اثر میگذارند

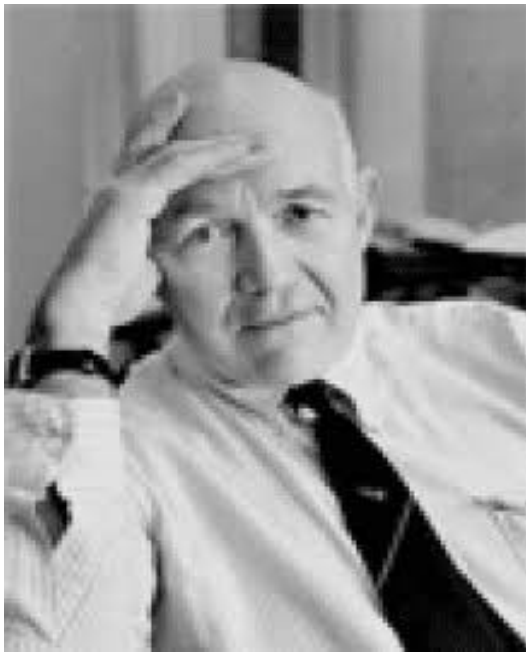
- کنش متقابل استاد و دانشجو بر رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی موثر است . مطابق با انتظارات اجتماعی که در دیدگاه ماهر (۱۹۷۷) مطرح است، رفتار اجتماعی در خلأ اتفاق نمی افتد و تعاملات استاد و دانشجو باعث می شود که افراد از امکانات آموزشی و پژوهشی دانشگاه حداکثر استفاده را ببرند و رضایت را بالا ببرند

مطابق با انتظارات
اجتماعی

- تأثیر رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی بر موفقیت تحصیلی مطابق با آنچه درباره نظریه برابری «جی اس. آدامز» در بالا اشاره شد قابل استناد است (صفری شالی، ۱۳۸۸: ۱۳۰ و ۱۳۱، رحیمی - نیک، ۱۳۷۴)

شکل ۱: مدل تحلیلی پژوهش

جیمز کلمن

- فرضیات تحقیق بر اساس مدل تحلیلی مهمترین فرضیات این پژوهش عبارتند از :
 - ۱- پایگاه اجتماعی - اقتصادی دانشجو برانگیزه تحصیلی موثر است. نظریه سرمایه کلمن (سرمایه - اجتماعی، سرمایه انسانی و مالی)
 - ۲- پایگاه اجتماعی- اقتصادی برکنش متقابل والدین و دانشجو موثر است (نظریه کانگر و دانلن)

• ۳- کنش متقابل والدین و دانشجو بر انگیزه تحصیلی موثر است (نظریه سرمایه اجتماعی جیمز کلمن، تمایلات نیازی پارسونز، جامعه شناسی انگیزش سی رایت میلز و گرث، انگیزه پیشرفت مک کله لند و ماهر و نقش والدین و خانواده در جهتگیری موفقیت‌های تحصیلی ساترلند).

• ۴- ارزیابی از گروه‌های مرجع تحصیلی بر انگیزه تحصیلی موثر است (نظریه گروه‌های مرجع رابرت - مرتون و هیمن، تأثیر ادراک دانش آموزان از گروه معلمان و دبیران هارگریوز).

- ۵- ارزیابی از گروه‌های مرجع تحصیلی بر کنش متقابل والدین و دانشجو موثر است (نظریه کنش متقابل نمادین میلز، گرث).
- ۶- کنش متقابل استاد و دانشجو بر رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی موثر است (نظریه انگیزه ماهر)
- ۷- رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی بر موفقیت تحصیلی موثر است (نظریه برابری آدامز)

۷ رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی بر موفقیت تحصیلی موثر است (نظریه برابری آدامز).

۸- موفقیت تحصیلی بر انگیزه تحصیلی موثر است (نظریه اسناد واینر و نظریه تجربه های قبلی هیروشکا).

۹- رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی بر انگیزه تحصیلی موثر است (نظریه برابری آدامز). -

- ۱۰- کنش متقابل استاد و دانشجو بر انگیزه تحصیلی موثر است (نظریه وینستین ، کوکلی، انتظارات و محیط اجتماعی مطابق با نظریه‌های تمایلات نیازی پارسونز)
- ۱۱- امید به آینده شغلی بر انگیزه تحصیلی موثر است (نظریه انتظار و احتمال)

- روش پژوهش روش مورد استفاده در این تحقیق پیمایش و واحد نمونه فرد (دانشجو) است. جامعه آماری این پژوهش کل دانشجویان دانشگاه فردوسی در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ بوده که بالغ بر ۱۹۶۵۲ (نوزده هزار و شش صد و پنجاه و دو) نفر و با کسر دانشکده شیروان به ۱۹۳۵۴ (نوزده هزار و سیصد و پنجاه و چهار) نفر رسیده است (مرکز آمار دانشگاه - فردوسی مشهد، ۱۳۹۰) حجم نمونه بر اساس روش نمونه گیری طبقه ای متناسب با حجم تعیین گردیده است «فرمول تعیین حجم نمونه از طریق نمونه گیری طبقه ای نوع انتساب بهینه عبارت است از:

بر اساس روش نمونه گیری طبقه
ای متناسب با حجم

که در آن:

$$n = \frac{(\sum W_h S_h)^2}{v + (\frac{1}{N} \times \sum W_h S_h^2)}$$

$$W_h = \frac{N_h}{N} \quad \text{نسبت حجم هر طبقه بر کل جمعیت}$$

$$S_h = \text{انحراف معیار متغیر مورد نظر در درون طبقه}$$

$$v = \text{واریانس مطلوب در مورد متغیر مورد نظر است که از طریق } v = \frac{d^2}{t^2} \text{ به دست می آید.}$$

کوکران، ۱۹۸۹).

در این تحقیق d معادل ۰/۰۶ در نظر گرفته شده است.

$$v = \frac{d^2}{t^2} = \frac{. / 0036}{3 / 84} = . / 000937$$

- جدول شماره یک مقادیر مربوط به اجزای فرمول نمونه گیری در طبقات جامعه آماری را نشان می دهد:

اجزای فرمول نمونه گیری
در طبقات جامعه آماری

جدول ۱: عناصر اصلی نمونه‌گیری تحقیق (طبقه‌ای بهینه)

طبقات جامعه آماری	حجم هر طبقه (N_h)	W_h	برآورد انحراف معیار (S_h)	$W_h S_h$	$W_h S_h^2$
دسته علوم انسانی و تربیت بدنی*	۸۶۵۳	۰/۴۴۷	۰/۴۵۲	۰/۲۰۲	۰/۰۹۱
دسته علوم پایه و ریاضی**	۳۱۱۶	۰/۱۶۱	۰/۴۴۹	۰/۰۷۲	۰/۰۳۲
دسته فنی مهندسی - دامپزشکی***	۷۵۸۵	۰/۳۹۱	۰/۴۸۹	۰/۱۹۱	۰/۰۹۳
مجموع	$\sum N_h =$ ۱۹۳۵۴	$\sum W_h =$ ۰/۹۹۹	$\sum sh =$ ۱/۳۹	$\sum W_h S_h =$ ۰/۴۶۵	$\sum W_h S_h^2 =$ ۰/۲
* دسته علوم انسانی و تربیت بدنی شامل دانشکده‌های ادبیات، علوم تربیتی، علوم اقتصادی و اداری، الهیات، تربیت بدنی و علوم ورزشی و معماری است. ** دسته علوم پایه و ریاضی شامل دانشکده‌های علوم پایه و علوم ریاضی است. *** دسته فنی مهندسی - دامپزشکی شامل دانشکده‌های فنی مهندسی، کشاورزی، دامپزشکی و منابع طبیعی است.					

- براساس فرمول نمونه گیری که از نوع طبقه ای بهینه است **حجم نمونه ۲۲۸ نفر** به دست آمد که البته با احتمال به اینکه برخی از پرسشنامه ها ناقص و یا غیرقابل استفاده باشد، حجم نمونه را به ۲۵۵ ارتقا دادیم

طبقه ای بهینه

$$n = \frac{(. / 465)^2}{. / 000937 + (\frac{1}{19354} \times . / 2)} = 228$$

حجم نمونه برای هر طبقه محاسبه می شود: $n_h = n \frac{W_h S_h}{\sum W_h Sh}$ حال بر اساس فرمول

$$n_1 = 255 \frac{. / 202}{. / 465} = 110 \text{ علوم انسانی و تربیت بدنی}$$

$$n_2 = 255 \frac{. / 072}{. / 465} = 39 / 48 \cong 40 \text{ علوم پایه و ریاضی}$$

$$n_3 = 255 \frac{. / 191}{. / 465} = 104 / 7 \cong 105 \text{ فنی مهندسی و دامپزشکی}$$

- حجم نمونه هر طبقه متناسب با جمعیت هر دانشکده و نسبت جنسی و مقطع تحصیلی (کارشناسی، کارشناسی ارشد- دکتری) در آن دانشکده تعیین شده است. سپس پرسشنامه با روش نمونه گیری سیستماتیک بین دانشجویان آن دانشکده و بر حسب رشته و در کلاسها توزیع گردیده است.

روش نمونه گیری
سیستماتیک

- تعریف مفاهیم انگیزه تحصیلی انگیزه تحصیلی یعنی دلیل یا علتهایی که بر رفتار تحصیلی دانشجو تاثیر گذاشته و آن را به سمت خاصی هدایت میکنند. همچنین این متغیر دارای سه بعد انگیزه درونی، بیرونی و خودپنداره است. رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی احساس رضایت، از بازتاب توازن میان آرزوهای شخصی و وضعیت عینی فردی به وجود می آید (اینگلهارت: ۱۳۷۳، ۲۴۱) کنش متقابل والدین و دانشجو کنش متقابل والدین عبارت است مقدار رفتار محترمانه، قابل قبول و دلسوزانه هر کدام از والدین که دانشجو از آنها دریافت می کند (هافمن، ۱۹۹۹).

سه بعد انگیزه درونی، بیرونی و خودپنداره

کنش متقابل استاد و دانشجو

- کنش متقابل استاد - دانشجو عبارت است مقدار رفتار محترمانه، قابل قبول و دلسوزانه اساتید با دانشجو که او از آنها دریافت می کند (هافمن، ۱۹۹۹). امید به آینده شغلی امید عبارت از «تمایلی که با انتظار وقوع مثبت همراه است و یا به عبارت دیگر، ارزیابی مثبت از آن چه که فرد متمایل است و می خواهد که به وقوع بپیوندد» (صفری شالی، ۱۳۸۸ : ۱۴۷ به نقل از کوستانزو و شاو، ۱۹۸۵ : ۱۷۰)

- گروه مرجع گروهی است که به هنگام قضاوت به آن «رجوع» میکنیم، گروهی که عقاید آن، حداقل در یک مورد خاص در حکم قضاوت های مورد تأییدماست (وثوقی و نیک خلق، ۱۳۸۶: ۱۶۵) گروه مرجع به عنوان **الگوی دآوری و ارزیابی کار فرد** برای اشخاص اهمیت دارد. برای ارجاع به یک گروه مرجع حتماً لازم نیست عضو آن گروه شد (کوئن، ۱۳۷۰). پایگاه اجتماعی- اقتصادی موقعیت اجتماعی یک فرد در یک گروه و یا رتبه یک گروه در مقایسه با گروههای دیگر را در بر میگیرد (کوئن، ۱۳۸۵؛ رابرتسون، ۱۳۸۵) در واقع پایگاه اجتماعی، مقام و موقعیتی است که یک شخص در ساختار اجتماعی به اعتبار ارزیابی جامعه احراز می کند (نیک گهر، ۱۳۸۳)

- روایی پرسشنامه برای سنجش روایی پرسشنامه، از روایی صوری و روایی سازه استفاده شده است. روایی صوری پرسشنامه با نظر اساتید مجرب و صاحب نظر علوم اجتماعی مورد تأیید قرار گرفت. و روایی سازه از طریق تحلیل عوامل صورت گرفت، البته ابتدا باید عنوان کرد که پرسشنامه استاندارد شده انگیزه تحصیلی مک اینرتی و سینکلایر (۱۹۹۲) که توسط بحرانی (۱۳۷۲) از طریق تحلیل عوامل و روش واریماکس از ۱۰۰ سوال به ۴۵ سوال تقلیل پیدا کرده بود، در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفت و با استفاده از روایی صوری مجدداً این ۴۵ سوال به ۲۶ سوال محدود شد

تحلیل عوامل

- در نهایت، با استفاده از تحلیل عامل تأییدی ابعاد انگیزه تحصیلی مورد بررسی قرار گرفت که شرح آن مطابق جدول و شکل شماره (۲) است.

تحلیل عامل تأییدی ابعاد
انگیزه تحصیلی

• تعریف مفاهیم انگیزه تحصیلی انگیزه تحصیلی یعنی دلیل یا علت‌هایی که بر رفتار تحصیلی دانشجو تاثیر گذاشته و آن را به سمت خاصی هدایت میکنند. همچنین این متغیر دارای سه بعد انگیزه درونی، بیرونی و خودپنداره است. رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی احساس رضایت، از بازتاب توازن میان آرزوهای شخصی و وضعیت عینی فردی به وجود می آید (-). (۲۴۱: ۱۳۷۳،

توازن میان آرزوهای شخصی و وضعیت عینی فردی

- کنش متقابل والدین و دانشجو کنش متقابل والدین عبارت است **مقدار رفتار محترمانه، قابل قبول و دلسوزانه** هر کدام از والدین که دانشجو از آنها دریافت می کند (هافمن، ۱۹۹۹)

کنش متقابل استاد و دانشجو

- کنش متقابل استاد - دانشجو عبارت است مقدار رفتار محترمانه، قابل قبول و دلسوزانه اساتید با دانشجو که او از آنها دریافت می کند هافمن، (۱۹۹۹)

امید به آینده

- **امید شغلی** عبارت از «تمایلی که با انتظار وقوع مثبت همراه است و یا به عبارت دیگر، ارزیابی مثبت از آن چه که فرد متمایل است و می خواهد که به وقوع بپیوندد» (صفری شالی، ۱۳۸۸: ۱۴۷ به نقل از کوستانزو و شاو، ۱۹۸۵: ۱۷۰)

- گروه مرجع گروهیاست که به هنگام قضاوت به آن «رجوع» میکنیم، گروهی که عقاید آن، حداقل در یک مورد خاص در حکم قضاوت های مورد تأیید ماست (وثوقی و نیک خلق، ۱۳۸۶: ۱۶۵) گروه مرجع به عنوان **الگوی داوری و ارزیابی کار فرد** برای اشخاص اهمیت دارد . برای ارجاع به یک گروه مرجع حتماً لازم نیست عضو آن گروه شد(کوئن، ۱۳۷۰). پایگاه اجتماعی- اقتصادی موقعیت اجتماعی یک فرد در یک گروه و یا رتبه یک گروه در مقایسه با گروههای دیگر را در بر میگیرد(کوئن، ۱۳۸۵؛ رابرتسون، ۱۳۸۵) در واقع پایگاه اجتماعی، مقام و موقعیتی است که یک شخص در ساختار اجتماعی به اعتبار ارزیابی جامعه احرار می کند (نیک گهر، ۱۳۸۳)

- روایی پرسشنامه برای سنجش روایی پرسشنامه، از **روایی صوری** و **روایی سازه** استفاده شده است. روایی صوری پرسشنامه با نظر اساتید مجرب و صاحب نظر علوم اجتماعی مورد تأیید قرار گرفت و روایی سازه از طریق تحلیل عوامل صورت گرفت، البته ابتدا باید عنوان کرد که پرسشنامه استاندارد شده انگیزه تحصیلی مک اینرتی و سینکلایر (۱۹۹۲) که توسط بحرانی (۱۳۷۲) از طریق تحلیل عوامل و روش واریماکس از ۱۰۰ سوال به ۴۵ سوال تقلیل پیدا کرده بود، در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفت و با استفاده از روایی صوری مجدداً این ۴۵ سوال به ۲۶ سوال محدود شد.

- در نهایت، با استفاده از تحلیل عامل تأییدی ابعاد انگیزه تحصیلی مورد بررسی قرار گرفت که شرح آن مطابق جدول و شکل شماره (۲) است

تحلیل عامل تأییدی

جدول ۲: گویه‌های انگیزه تحصیلی

انگیزه درونی	در کارهای علمی و پژوهشی دانشکده سخت تلاش می‌کنم چون به این کار علاقه دارم (Y^1)
	هرچه مسائل درسی مشکل‌تر باشند تلاش من نیز بیشتر خواهد بود (Y^2).
	آنقدر تلاش می‌کنم تا مطمئن شوم کارهای درسی خود را خوب انجام داده‌ام (Y^3).
	من به سختی تلاش می‌کنم تا در دانشکده مطالب تازه‌ای بفهمم (Y^4).
	همیشه سعی می‌کنم وضع درسی خود را بهتر از قبل سازم (Y^5).
	هدف من این است که از عهده کارهای تحصیلی‌ام بخوبی برآیم (Y^6).

به این دلیل در تحصیل تلاش می‌کنم تا بتوانم بعد از تحصیل شغل خوبی بدست آورم (Y^7).

در شرایط فعلی برای من گرفتن مدرک مهمتر از کیفیت تحصیل است (Y^8).

وضعیت تحصیلی‌ام طوری است که به موفقیت تحصیلی خود افتخار می‌کنم (Y^9).

احساس می‌کنم از عهده کارهای تحصیلی‌ام به خوبی برآیم (Y^{10}).

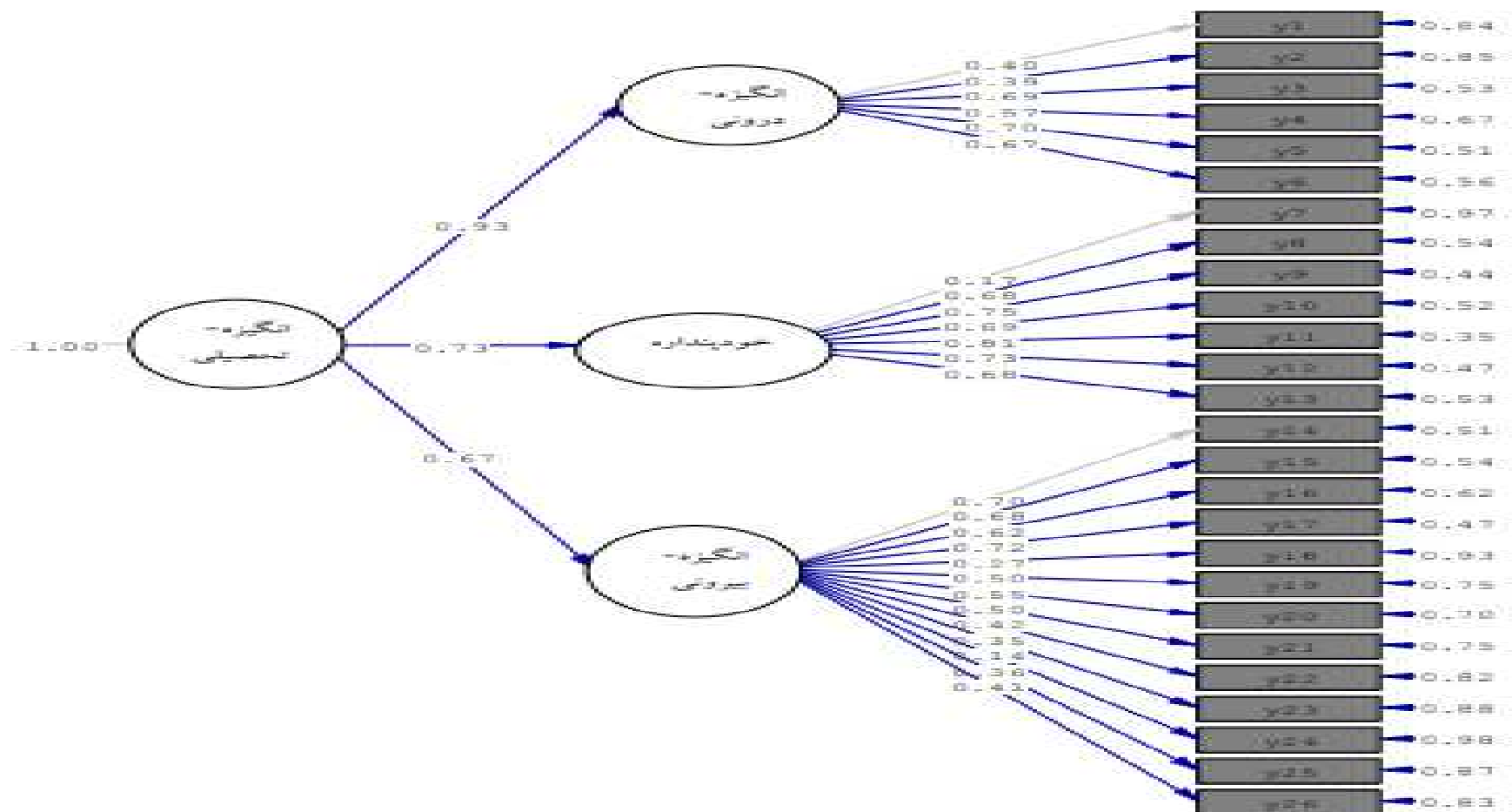
فکر می‌کنم به اندازه هر کس دیگری در دانشکده موفق هستم (Y^{11}).

در مجموع از عملکرد تحصیلی خود راضی هستم (Y^{12}).

من کارهای درسیم را با اتکاء به خود به خوبی انجام می‌دهم (Y^{13}).

در کارهای درسی به خودم اطمینان زیادی دارم (Y^{14}).
جلو افتادن از دیگران برای من اهمیت زیادی دارد (Y^{15}).
برای من شاگرد اول شدن اهمیت زیادی دارد (Y^{16}).
مایلم کارهای درسی من با دانشجویان دیگر مقایسه شود (Y^{17}).
در درسهایم کوشا هستم چون می‌خواهم استاد به من توجه کند (Y^{18}).
من در امور تحصیلی به سختی تلاش می‌کنم تا در آینده متصدی بعضی کارها شوم (Y^{19}).
وقتی در دانشکده از من قدردانی می‌شود کارم را به بهترین نحو انجام می‌دهم (Y^{20}).
وقتی نمره خوبی می‌گیرم، کوشش من در درسها افزایش می‌یابد (Y^{21}).
وقتی نمره خوب می‌گیرم قدر زحمات خود را بهتر می‌دانم (Y^{22}).
مایلم به همکلاسانم کمک کنم تا عملکرد خوبی داشته باشم (Y^{23}).
از کمک به دیگران لذت می‌برم حتی اگر نمره خودم زیاد خوب نشده باشد (Y^{24}).
نمی‌خواهم وضع درسی من از دوستانم بهتر باشد (Y^{25}).
سعی می‌کنم خوب درس بخوانم تا پدر و مادرم را خشنود سازم (Y^{26}).

شکل ۲: تحلیل عامل تأییدی انگیزه تحصیلی

Chi-Square=852.79, df=296, P-value=0.00000, RMSEA=0.0

• مقدار KMO برابر با ۰/۸۶ است که نشاندهنده قابلیت بسیار خوب گویه ها جهت انجام تحلیل عامل است. در مدل اندازه گیری لیزرل، ضرایب مشاهده شده بر روی متغیر پنهان، به عنوان اعتبار آن شاخص در نظر گرفته شده است. یعنی هر چه ضرایب حاصله بالاتر باشد، اعتبار سازه افزایش می یابد. مدل تحلیل عامل اصلاح شده نشان داد که چنانچه گویه «هدف من این است که از عهده کار های تحصیلی ام بخوبی برآیم (Y۶) از بعد خود پنداره در بعد انگیزه درونی و گویه «در کارهای درسی به خودم اطمینان زیادی دارم» (Y14) از بعد خود پنداره در بعد انگیزه بیرونی دسته بندی شود مدل از برازش نکویی بهتری برخوردار خواهد شد. مدل فوق بعد از تصحیح این دو گویه را نشان می دهد.

- **مقدار مجذور کای:** این مقدار فاصله میان مدل طراحی شده برای اندازه گیری مفهوم و مدل دارای اعتبار را نشان میدهد. هر قدر این عدد کوچک تر باشد، مدل طراحی شده اعتبار بیشتری دارد .

- **مقدار آماره ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب** برابر با $0/08$ و در حد قابل قبول است، شاخص نیکویی برازش برابر با $0/79$ ، شاخص نیکویی برازش اصلاح شده برابر با $0/75$ ، شاخص برازش تطبیقی برابر با $0/91$ و در حد مطلوب است. برای سنجش پایایی ابزار، از روش همسازی درونی استفاده شد که نتایج ضریب حاصله (آلفای کرونباخ) به شرح زیر است :

- برای سنجش پایایی ابزار، از روش همسازی درونی استفاده شد، که نتایج ضریب حاصله (آلفای کرونباخ) به شرح زیر است :

جدول ۲: پابایی سازه‌های پژوهش

مقدار آلفا	تعداد گویه	سازه
۰/۸۷	۲۶	انگیزه تحصیلی
۰/۸۱	۴	رضایت از امکانات و وضعیت آموزشی
۰/۸۵	۱۰	کنش متقابل والدین - دانشجو
۰/۸۳	۳	کنش متقابل استاد - دانشجو
۰/۹۲	۴	امید به آینده شغلی
۰/۶۷	۲	گروه‌های مرجع

جدول ۳: توصیف متغیرهای جمعیت‌شناختی و رابطه آنها با میزان انگیزه تحصیلی

متغیر وابسته	متغیر مستقل	درصد واقعی	میانگین انگیزه تحصیلی (۰-۱۰۰)	نوع آزمون	سطح معنی داری
انگیزه تحصیلی	جنسیت*	مرد	۷۲/۷۵	t	۰/۷۴۱
		زن	۷۱/۰۰		
	وضعیت شغل**	مجرد	۷۲/۸۱	Lsd	۰/۷۴۱
		متاهل	۷۵/۱۶		
	قطع تحصیلی*	بدون همسر	۶۹/۰۳	t	۰/۰۰۵
		کارشناسی	۷۵/۸۹		
	وضعیت اشتغال**	ارشد و دکتری	۷۵/۳۳	t	۰/۹۵۷
		شاغل	۷۳/۴۴		
	وضعیت سکونت**	غرفه‌ای	۷۳/۴۱	Lsd	۰/۵۰۰
		غیرنرمی - خوابگاهی	۷۳/۵۹		
	دانشگاه*	غیرنرمی - غیر خوابگاهی	۷۵/۹۰	Lsd	۰/۰۰۵
		تعارف و ریاضی	۵۷/۵۳		
		فنون	۵۸/۰۰		
		علوم پایه	۶۱/۸۸		
		ادبیات و علوم انسانی	۶۲/۳۰		
		فنی و مهندسی	۶۲/۵۶		
		علوم پزشکی و اقتصادی	۶۲/۵۱		
		دامپزشکی	۷۵/۰۹		
		روانشناسی	۷۶/۷۵		
		کشاورزی	۷۶/۷۷		
		منابع طبیعی	۷۸/۵۱		
		گرایش‌های	۷۰/۴۹		
	سال ورود به دانشگاه**	۱۳۸۴	۶۶/۴۱	Lsd	۰/۰۰۲
		۱۳۸۵	۶۰/۰۹		
		۱۳۸۶	۶۱/۸۶		
		۱۳۸۷	۶۱/۱۷		
		۱۳۸۸	۷۳/۱۱		
	نوع ورود**	۱۳۸۹	۷۳/۱۶	t	۰/۴۰۰
		روزانه	۷۳/۵۹		
		شبانه	۶۱/۸۷		

**تصادفی

*غیر تصادفی (متناسب با حجم نمونه و ساختار جامعه)

- توصیف مطابق جدول (۳) در زمینه جنسیت بیشترین تعداد افراد نمونه (۵۵ درصد) زن بودند. همچنین در زمینه تأهل و مقطع تحصیلی به ترتیب بیشترین افراد نمونه مجرد ۸۴/۵ درصد، کارشناسی (۶۷ درصد) بودند. افراد غیرشاغل با (۹۰ درصد) بیشترین افراد را در زمینه وضعیت شغلی تشکیل می دادند. ۵۵ درصد از افراد نمونه بومی و بقیه غیربومی (خوابگاهی و غیرخوابگاهی) بودند. همچنین بیشترین افراد نمونه متعلق به دانشکده فنی و مهندسی (۲۰/۷ درصد) و کمترین آن متعلق به دانشکده منابع - طبیعی (۲/۸ درصد) میباشد. در زمینه سال ورود به دانشگاه بیشترین و کمترین افراد نمونه به ترتیب مربوط به سال ۱۳۸۹ با (۲۵/۹ درصد) و سال ۱۳۸۴ با (۱/۶) می باشد. در نهایت، ۲/۷۲ درصد از افراد حجم نمونه را نوبت روزانه و ۲۷/۸ درصد آنها را نوبت شبانه تشکیل دادند

- عوامل مرتبط با انگیزه تحصیلی مطابق با جدول شماره (۴) بین جنسیت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، وضعیت سکونت، سال ورود به دانشگاه و نوبت ورود (شبانہ و روزانہ) با میزان انگیزه تحصیلی رابطه معنی داری وجود نداشت. اما اگر سطح معنی داری مقطع تحصیلی را با انگیزه تحصیلی در حد قابل قبول بدانیم به این نتیجه می رسیم که میزان انگیزه تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری با میانگین ۶۵/۳۲ بالاتر از دانشجویان کارشناسی با میانگین ۶۲/۱۹ است. همچنین تفاوت انگیزه در برخی دانشکده ها معنی دار شده است که در آن دانشجویان دانشکده های آمار و ریاضی و الهیات نسبت به اکثر دانشکده ها انگیزه تحصیلی پایینی را نشان میدهند.

- همچنین بیشتر پاسخگویان (۴۳/۳ درصد) دارای معدل کل بین ۱۶ تا کمتر از ۱۸ و در زمینه سن، میانگین سن افراد نمونه ۲۲/۴۲ سال بوده و بیشترین فراوانی سن به ۲۱ سال مربوط می شود و در زمینه گروههای مرجع، اساتید و دانشجویان مقاطع بالاتر، برای دانشجویان از بیشترین توجه برخوردار بودند. توصیف متغیر وابسته جدول (۴) آماره های توصیفی انگیزه تحصیلی به همراه ابعاد سه گانه آن را نشان می دهد.

جدول ۴: آماره‌های توصیفی انگیزه تحصیلی به همراه ابعاد سه گانه آن

متغیر	حداقل	حداکثر	میانگین	نما	میان	Sig (t-test)*
انگیزه درونی	۰	۱۰۰	۶۲/۶	۶۴/۵	۶۴/۵	۰/۰۰۰
خودپنداره	۰	۱۰۰	۶۴	۶۲	۶۴/۵	۰/۰۰۰
انگیزه بیرونی	۰	۱۰۰	۶۵/۸	۷۵	۶۵/۹	۰/۰۰۰
انگیزه تحصیلی کلی	۰	۱۰۰	۶۳/۲	۶۷/۳	۶۴/۴	۰/۰۰۰
تفاوت میانگین سه بعد کلی انگیزه تحصیلی						
انگیزه درونی و خودپنداره	** -۱/۸۰	انگیزه بیرونی و خودپنداره		۱/۴۱**	انگیزه درونی و بیرونی	۳/۲۱**

* تفاوت میانگین با عدد ۵۰ (حد وسط نظری مقیاس) مقایسه شده است.

** معناداری در سطح اطمینان ۹۹ درصد

- جدول (۴) سه بعد کلی انگیزه تحصیلی و میزان کلی انگیزه تحصیلی را نشان می دهد «**انگیزه بیرونی**» نسبت به این سه بعد از بیشترین اهمیت در میان دانشجویان برخوردار است که با توجه به میانگین ۶۵/۸ و معناداری آزمون t قابلیت تعمیم به جامعه آماری را داراست و این نشان می دهد که میزان «**انگیزه بیرونی**» به خصوص در دو بعد دستیابی به پاداش و وابستگی اجتماعی از ارزش بالای برخوردار است. بعد از انگیزه بیرونی، «**خودپنداره**» در درجه دوم اهمیت قرار می گیرد (با میانگین ۶۴)، که در میان ابعاد خودپنداره، هدفمندی از نمره بالاتری برخوردار بوده است. و در نهایت «انگیزه - درونی» (با میانگین ۶۲/۶) از میزان کمتری در نزد دانشجویان برخوردار است

- میانگین کلی «انگیزه تحصیلی» در بازه ۰ تا ۱۰۰ برابر با ۶۳/۲ است، که با توجه به آزمون t و سطح معناداری بالاتر از حد متوسط بوده و قابل تعمیم به جامعه آماری است. مقدار چوله منفی نشان می دهد که اکثر پاسخگویان در زمینه انگیزه کلی تحصیلی نمره ای بالاتر از حد متوسط به دست آورده اند

عوامل مرتبط با انگیزه تحصیلی و ابعاد آن

جدول ۵: همبستگی میان متغیرهای مستقل با انگیزه تحصیلی و ابعاد آن

مستقل	وابسته به همراه ابعاد	انگیزه درونی	خودپنداره	انگیزه بیرونی	انگیزه تحصیلی
رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی	۰/۱۸**	۰/۱۲	۰/۱۷**	۰/۲۱**	
کیفیت ارتباط دانشجو با والدین	۰/۲۳**	۰/۲۸**	۰/۲۵**	۰/۳**	
حمایت والدین از پیشرفت تحصیلی دانشجو	۰/۱۳*	۰/۲۱**	۰/۳۴**	۰/۳۱**	
کنش متقابل والدین و دانشجو	۰/۲۱**	۰/۲۸**	۰/۳۵**	۰/۳۵**	
کنش متقابل استاد- دانشجو	۰/۲۲**	۰/۲**	۰/۲۵**	۰/۳**	
ارزیابی از گروههای مرجع	۰/۲۷**	۰/۲۱*	۰/۳۷**	۰/۳۶**	
امید به آینده شغلی	۰/۱۸**	۰/۲۰**	۰/۲**	۰/۲۴**	
پایگاه اجتماعی- اقتصادی	-۰/۱۷**	-۰/۰۶	-۰/۰۳	-۰/۰۹	
موفقیت تحصیلی	۰/۲۶**	۰/۳۶**	۰/۲۶**	۰/۴**	
** معناداری در سطح اطمینان ۹۹ درصد		* معناداری در سطح اطمینان ۹۵ درصد			

- جدول (۵) همبستگی متغیرهای مستقل را با ابعاد کلی تر انگیزه تحصیلی یعنی انگیزه درونی، خودپنداره و انگیزه بیرونی نشان می دهد با توجه به موارد فوق، «**رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی**» با انگیزه تحصیلی رابطه مثبت و معناداری (۰/۲۱) دارد که با بالا رفتن رضایت از امکانات، انگیزه تحصیلی فرد افزایش می یابد. کنش متقابل والدین و دانشجو - که شامل کیفیت ارتباط دانشجو و حمایت والدین از پیشرفت تحصیلی دانشجوست - با انگیزه تحصیلی همبستگی مثبت (۰/۳۵) دارد .

- «کنش متقابل استاد - دانشجو» با انگیزه تحصیلی به میزان (۰/۳) همبستگی مثبت و معنی دار دارد. گروههای مرجع همبستگی مثبت و معنی داری را با انگیزه تحصیلی (۰/۳۶) نشان می دهد و امید - به آینده شغلی بیشترین همبستگی (۰/۲۴) را با انگیزه تحصیلی کلی داراست. «پایگاه اجتماعی - اقتصادی طبقه» با انگیزه درونی (۰/۱۹-) رابطه معنادار و منفی دارد موفقیت تحصیلی نیز با انگیزه تحصیلی همبستگی مثبت و معنی داری را با انگیزه تحصیلی (۰/۴) نشان می دهد.

- عوامل موثر بر انگیزه تحصیلی در پژوهش حاضر برای تحلیل عوامل موثر بر انگیزه تحصیلی از **روش رگرسیون چندگانه گام به گام** استفاده شده است. نتایج این تحلیل نشان داد که ۶ متغیر به ترتیب میزان اثرگذاری بر انگیزه تحصیلی عبارتند از:
- موفقیت تحصیلی، کنش دانشجو - والدین، ارزیابی از گروههای مرجع، پایگاه اجتماعی - اقتصادی، امید به آینده شغلی و کنش دانشجو و استاد. در مجموع این ۶ متغیر **۳۴ درصد** از تغییرات انگیزه تحصیلی را توانسته اند پیش بینی کنند.

جدول ۶: تحلیل رگرسیون انگیزه تحصیلی

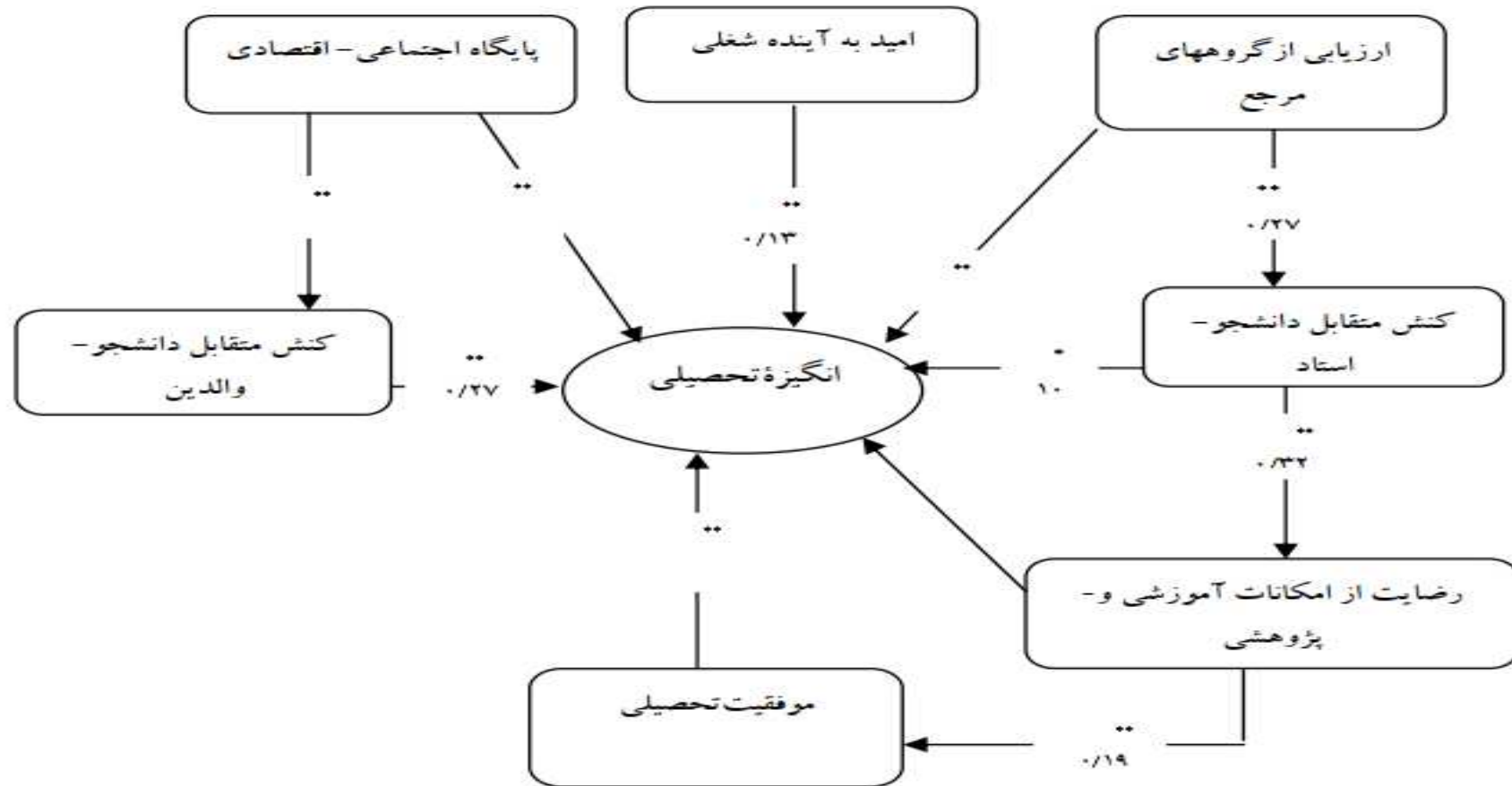
متغیرها	B	β	t	سطح معنی داری
مقدار ثابت	۲۸,۹۶۲	–	۸,۵۲	۰/۰۰۰
موفقیت تحصیلی	۴,۴۷۷	۰,۳۰	۵,۷۹۹	۰/۰۰۰
کنش دانشجو – والدین	۰,۲۰۵	۰,۲۷	۴,۹۱	۰/۰۰۰
ارزیابی از گروه‌های مرجع	۰,۰۸۷	۰,۱۸۴	۳,۲۲	۰/۰۰۱
پایگاه اجتماعی – اقتصادی	-۲,۲۹۱	-۰,۱۴۲	-۲,۶۶	۰/۰۰۸
امید به آینده شغلی	۰,۰۶۹	۰,۱۲۷	۲,۳۴۰	۰/۰۲۰
کنش دانشجو و استاد	۰,۰۶۷۶	۰,۱۰	۲,۱۹	۰/۰۵۱
$R=۰/۶۰۲$ $R^2 = 0/363$ Adjusted $R^2=۰/۳۴۷$				

- همچنین مجموع اثرات مستقیم و غیرمستقیم مطابق با جدول (۶) نشان میدهد که **به ترتیب** موفقیت- تحصیلی، کنش دانشجو و والدین، ارزیابی از گروه های مرجع، امید به آینده شغلی بیشترین تأثیر مثبت را از میان متغیرهای موثر بر انگیزه تحصیلی دارند. همچنین پایگاه اجتماعی- اقتصادی، رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی نیز به ترتیب به میزان کمتر بر انگیزه تحصیلی تأثیر میگذارند، که **پایگاه اجتماعی- اقتصادی** تأثیرکاهنده و رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی تأثیر افزاینده بر انگیزه-تحصیلی دارند. و در نهایت، کنش استاد- دانشجو از کمترین میزان تأثیر برخوردار بوده است. و در نهایت، مدل تحلیل مسیر مطابق شکل (۳) است

جدول ۷: میزان تأثیر مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای مستقل بر انگیزه تحصیلی

متغیرها	انواع تأثیر		
	مستقیم	غیرمستقیم	کل
موفقیت تحصیلی	۰/۳۱	–	۰/۳۱
کنش دانشجو – والدین	۰/۲۷	–	۰/۲۷
ارزیابی از گروههای مرجع	۰/۱۸	۰/۰۵۹	۰/۲۳۹
امید به آینده شغلی	۰/۱۲	–	۰/۱۲
پایگاه اجتماعی – اقتصادی	–۰/۱۴	۰/۰۵۱	–۰/۰۸۹
کنش استاد – دانشجو	۰/۱۰	۰/۰۱۸	۰/۱۱۸
رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی	–	۰/۰۵۸	۰/۰۵۸

شکل ۳: تحلیل مسیر^۱

* معناداری در سطح اطمینان ۹۵ درصد

** معناداری در سطح اطمینان ۹۹ درصد

نتیجه گیری و بحث

- هدف از این بررسی تحلیل عوامل جامعه شناختی موثر بر میزان انگیزه تحصیلی دانشجویان بوده است. در واقع این تحقیق به دنبال پاسخگویی به **دو سوال اصلی** بود:
- میزان انگیزه تحصیلی دانشجویان چقدر است؟
- عوامل جامعه شناختی موثر بر انگیزه تحصیلی کدامند؟
- در پاسخ به سوال اول و با توجه به نتایج تحقیق میتوان گفت که میزان انگیزه تحصیلی در بین دانشجویان در حد متوسط رو به بالاست. تحقیقات دیگران (روحی و همکاران، ۱۳۸۶؛ یوسفی، قاسمی و فیروزنیا، ۱۳۸۸) نیز انگیزه تحصیلی از میزان متوسط رو به بالایی برخوردار بوده است، که در مجموع میزان انگیزه- تحصیلی در این تحقیقات از میزان انگیزه تحصیلی دانشجویان دانشگاه فردوسی بیشتر برآورد شده است

•

- میزان انگیزه تحصیلی دانشجویان در ابعاد مختلف بطور معنادار متفاوت بود که **به ترتیب از کم به زیاد عبارتند از: میزان انگیزه درونی، خودپنداره و انگیزه بیرونی** این موضوع در تحقیقات دیگران نیز تأیید شده است که نشان میدهد انگیزه‌های بیرونی برای دانشجویان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است- (رشیدبیگی، ۱۳۸۱) برای پاسخ گویی به سوال دوم متغیرهای زمینه‌ای و جامعه‌شناختی موثر بر انگیزه تحصیلی را با توجه به نتایج تحقیق توضیح خواهیم داد:

- بین جنسیت و میزان انگیزه تحصیلی رابطه معنی داری وجود نداشت، این موضوع با برخی از تحقیقات سازگاری دارد (روحی و همکاران، ۱۳۸۶؛ مولوی و همکاران، ۱۳۸۶؛ آلفارو، اُمناتیلر و بامکا، ۲۰۰۶؛ ادیمو، ۲۰۰۷) و با برخی از تحقیقات مغایرت دارد (میس، گلینک و برگ، ۲۰۰۶؛ لانگ و همکاران، ۲۰۰۷). دلیل آن شاید این باشد که اگر چه فراوانی دختران در دانشگاه نسبت به پسران بیشتر است، اما همین تعداد پسرانی که به دانشگاه راه می یابند از انگیزه کافی جهت تحصیل برخوردارند به طوریکه تفاوت محسوسی را نمیتوان بین این دو جنسیت قائل شد، و پسران بی انگیزه احتمالاً تلاش چندانی جهت راه یابی به دانشگاه انجام نمی دهند

جنسیت و میزان انگیزه تحصیلی

- بین **وضعیت تأهل و انگیزه تحصیلی** رابطه وجود نداشت، و این موضوع موافق با تحقیقات افرادی چون شریفی و طاهری نساج (۱۳۸۱) و مخالف با تحقیقات افرادی چون مولوی (۱۳۸۶) می باشد.

- همچنین میزان انگیزه تحصیلی دانشجویان بر حسب سن (مطابق با تحقیق ادیمو، ۲۰۰۷)، **نوبت پذیرش (روزانه و شبانه)، وضعیت اشتغال، سال ورود و تعداد نیمسالهای گذرانده شده** نیز متفاوت نبود

- اما میزان انگیزه تحصیلی در بین دانشجویان دانشکده های مختلف با همدیگر فرق داشت، و احتمالاً یکی از دلایلی که تفاوت انگیزه بر حسب رشته معنی دار نشد ولی بر حسب دانشکده معنی دار شد به حجم نمونه کم پژوهش مربوط می شود چون مقدار $\text{sig} = 0/07$ بود که به میزان کمتر از $0/05$ نزدیک است. اما تفاوت انگیزه در دانشکده به این صورت است که دانشجویان دانشکده آمار و ریاضی نسبت به دانشجویان دانشکده های کشاورزی، تربیت بدنی، روان شناسی و علوم تربیتی و منابع طبیعی از میزان انگیزه تحصیلی پایینتری برخوردار بودند.

- همچنین دانشجویان دانشکده های کشاورزی و تربیت بدنی نسبت به دانشجویان دانشکده الهیات از میزان انگیزه تحصیلی بالاتری برخوردار بودند . و بالاخره، دانشجویان دانشکده الهیات نسبت به دانشجویان دانشکده های روان شناسی و علوم تربیتی و منابع طبیعی نیز انگیزه - تحصیلی پایین تری را نشان دادند. این موضوع با تحقیق رشدبگی (۱۳۸۱) همخوانی دارد که در آن میزان انگیزه بین دانشجویان مهندسی، پزشکی و علوم انسانی با هم فرق داشت . دانشجویان مهندسی انگیزش - درونی پایینتر و **دانشجویان پزشکی خودپنداره برتری نسبت به دو گروه دانشجویان دیگر نشان دادند**

- براساس نظریه ها و پیشینه تحقیق، رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی، کنش دانشجو والدین، کنش - استاد دانشجو، ارزیابی از گروههای مرجع، پایگاه اجتماعی اقتصادی، امید - به آینده شغلی و موفقیت - تحصیلی به عنوان متغیرهای مستقل تأثیرگذار بر میزان انگیزه تحصیلی انتخاب شدند. میانگین رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی میزانی در خدمتوسط رو به پایین را در بین دانشجویان نشان می دهد.

- همچنین نتایج تحقیق نشان داد که بین **رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی و انگیزه - تحصیلی** همبستگی مثبت مستقیم و معناداری وجود دارد و محققان دیگر نیز اثر این عامل را تأیید کرده اند (نظیر عسکری، ۱۳۸۴؛ روحی و همکاران؛ ۱۳۸۶؛ مولوی و همکاران؛ ۱۳۸۶؛ حسندرا، قدس، کرون، ۲۰۰۳). همچنین این موضوع با **نظریه برابری آدامز**، افراد بر حسب امکانات و تطابق آن با استعداد و توانایی های خود تصمیم می گیرند و امکانات جزء عوامل انگیزشی به حساب می آیند که رضایت از آنها به ارتقاء سطح انگیزه می انجامد.

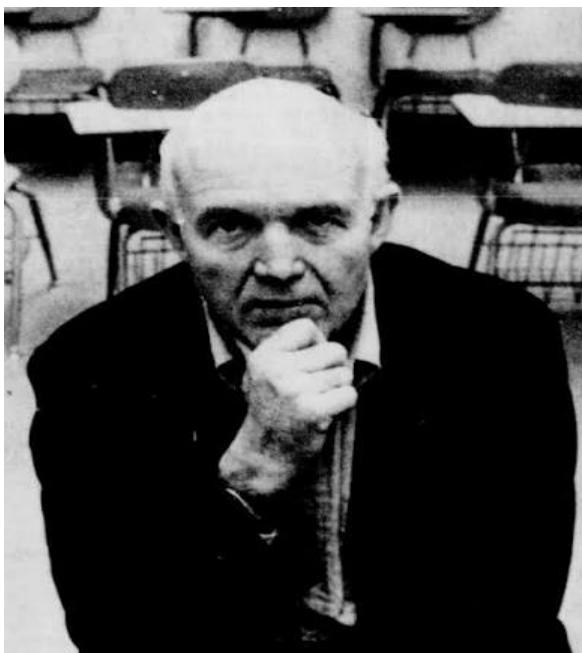

پارسونز

- از نظر درجه اهمیت، کیفیت ارتباط دانشجو - والدین در درجه اول و حمایت والدین از پیشرفت تحصیلی دانشجو در درجه دوم قرار می گیرد. در مجموع، کنش متقابل والدین - دانشجو (شامل کیفیت ارتباط و حمایت والدین از پیشرفت تحصیلی) نشان می دهد که از سطح نسبتاً بالایی برخوردار است.

- نتایج تحقیق نیز نشان داد که بین کنش متقابل والدین و دانشجو (شامل کیفیت ارتباط و حمایت والدین) و انگیزه تحصیلی همبستگی مثبت و معنی داری وجود دارد، که این نتایج با تحقیقات دیگران نیز همخوانی (ماجوری بنکس، ۱۹۹۲؛ هافمن، ۱۹۹۹؛ حسندرا، قدس، کرونی؛ ۲۰۰۳؛ آلفارو، اُمناتیلر و بامکا، ۲۰۰۶) این موضوع با توجه به زمینه اجتماعی (خانواده و گروه های اجتماعی و غیره) پارسونز که در شکل دهی تمایلات نیازی به عنوان مهمترین واحدهای انگیزش کنش مطرح می کند، قابل تطبیق است

مهمترین واحدهای انگیزش کنش

جیمز کلمن

- نظریات افرادی چون میلز و گرث و ماهر به برانگیختن رفتار تحت تأثیر انتظارات اجتماعی اشاره می کنند، لذا با توجه به نتیجه تحقیق و دیدگاههای میلز و گرث و ماهر، انتظارات اجتماعی والدین از دانشجو بر افزایش انگیزه - تحصیلی موثر بوده است . همچنین در نظریه سرمایه اجتماعی کلمن، **روابط اجتماعی والدین و فرزندان در روند تحصیل** به عنوان سرمایه اجتماعی در نظر گرفته می شود که بر انگیزه و موفقیت تحصیلی فرزندان تأثیر می گذارد

انتظارات اجتماعی
میلز و گرث

تمایلات نیازی
پارسونز

- نتایج آزمون همبستگی نشان داد که با افزایش کنش دانشجوی و استاد میزان انگیزه تحصیلی دانشجویان افزایش می یابد، و همچنین نتایج رگرسیونی و تحلیل مسیر نیز نشان داد که کنش استاد - دانشجو بر انگیزه- تحصیلی دانشجویان تأثیر مثبت دارد، این موضوع با تحقیقات پیشین همخوانی دارد (نظیر عسکری، ۱۳۸۴؛ پورقاسمی، ۱۳۸۷؛ هافمن، ۱۹۹۹؛ حسندرا، قدس و کرون، ۲۰۰۳؛ هاردری و همکاران؛ آلفرو، آماتیلر و بامکا، ۲۰۰۶) همچنین نظریه وینستین و کوکلی که به اهمیت تعامل استاد دانشجو در بالا بردن انگیزه تحصیلی می پردازند نیز همخوانی دارد اگر بحث تمایلات نیازی پارسونز و انتظارات اجتماعی میلز و گرث را نیز مدنظر قرار دهیم، بیش از پیش به اهمیت نقش تعامل اساتید و دانشجو در برانگیختگی انگیزه تحصیلی دانشجویان پی خواهیم برد.

رابرت مرتون

- میانگین ارزیابی از گروههای مرجع در بین پاسخگویان، بالاتر از حد متوسط می باشد که نشاندهنده اهمیت بالای گروه مرجع نزد پاسخگویان است. همچنین نتایج همبستگی نشان از همبستگی مثبت بالای این متغیر با انگیزه تحصیلی داشت و نتایج رگرسیونی نیز نشان داد این گروهها تأثیر مثبتی بر انگیزه تحصیلی دانشجویان دارند و این موضوع از طریق نظریه هایی همچون نظریه گروههای مرجع مرتون و هیمن قابل تطبیق است، که در آن فرد به تأیید یا توبیخ رفتارش تحت تأثیر افراد یا گروههای خاص می پردازد. به عبارت دیگر دانشجویان به افرادی که می خواهند تا به موقعیت آنها دست یابند علاقه نشان می دهند، و این موضوع باعث افزایش انگیزه آنها می شود همچنین این موضوع با انتظارات و ارزیابیهای اجتماعی مطرح در نظریه های انگیزه ماهر و میلز نیز هم خوانی دارد و امید به آینده شغلی میزان متوسط رو بالا را نشان می دهد

امیدشغلی

- نتایج همبستگی نشان از همبستگی مثبت این متغیر با انگیزه تحصیلی داشت و نتایج رگرسیونی نیز از تأثیر مثبت این متغیر بر انگیزه تحصیلی داشت این موضوع موید تحقیقات دیگران است (عسکری، ۱۳۸۴؛ روحی و همکاران، ۱۳۸۶؛ مولوی و همکاران، ۱۳۸۶)
- همچنین نتایج تحلیل مسیر نیز از تأثیر مستقیم و غیر مستقیم امیدشغلی بر انگیزه تحصیلی حکایت داشت. با توجه به نظریه احتمال و انتظار و این موضوع قابل تبیین است چرا که در این نظریات به احتمال افراد برای ارضاء خواسته ها و تحقق اهدافشان و در نتیجه رضایت و خشنودی تأکید می کنند که این رضایت و خشنودی به افزایش انگیزه می انجامد.

- نتایج رگرسیونی از **تأثیر منفی پایگاه اجتماعی - اقتصادی بر انگیزه تحصیلی** حکایت دارد. این موضوع مغایر با تحقیقات پیشین است (نظیر سید میرزایی ۱۳۷۶؛ لی، ۲۰۰۹). همچنین این نتیجه مغایر با نظریه سرمایه - اجتماعی جیمز کلمن و نظریه های افرادی چون کانگر، دانلن و ساترلند است که در آن به اهمیت بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده بر روند تحصیلی فرزندان می پردازد احتمالاً با توجه به وضعیت شغلی و امید به آینده فرد، و با توجه به اینکه تحصیل در اذهان افراد طبقه بالا برای رسیدن به این دو مقوله از اعتبار کمتری برخوردار است زیرا مشکلات مالی کمتر و آینده روشنتر دارند، لذا کسانی که پایگاه - اجتماعی اقتصادی بالاتری دارند، در نتیجه انگیزه پایین تری دارند.

- همچنین نتایج تحقیق نشان داد که موفقیت تحصیلی رابطه مثبت و معنی داری با انگیزه تحصیلی دارند که در آن هر چه موفقیت تحصیلی از میزان بالاتری برخوردار باشد انگیزه بالاتری در زمینه تحصیلی پیدا می کنند، در واقع دید مثبت تری نسبت به درس و تحصیل پیدا می کنند.

- محقق نتیجه گرفت که به نقش و اهمیت خانواده و والدین در **ارتقاء انگیزه تحصیلی** باید توجه کرد و درصدد آگاهی بخشی به خانواده ها برآمد به طوری که آنها تعامل بیشتری با فرزندان در زمینه تحصیل داشته باشند و همچنین موفقیت های تحصیلی فرزندان خود را بستایند و فضای امن و سالمی را برای فرزند فراهم آورند. گروههای مرجع نیز نقش عمده ای در بالابردن و یا حتی کاهش انگیزه تحصیلی دانشجویان ایفاء می کنند،

گروههای مرجع

- اهمّ گروههای مرجع مدنظر دانشجویان در اين تحقيق عبارت بودند از **دوستان، اساتيد، دانشجویان مقاطع بالاتر، اعضای خانواده، فاميل و آشنایان**. اگر اطلاعاتی به دانشجویان داده شود که آنها در انتخاب این الگوها دقت لازم را داشته باشند ، و افرادی را مدنظر قرار دهند که به درس و تحصیل اهمیت می دهند،

- این به رشد و ارتقاء انگیزه تحصیلی به آنها کمک می کند یکی از مهمترین متغیرهایی که بر انگیزه تحصیلی دانشجویان تأثیر می گذارد، **تعامل استاد و دانشجو** است، نتیجه تحقیق حاکی از کنش پایین تر از حد متوسط دانشجویان و اساتید بود، بنابراین دانشگاه و مسئولین مربوط هایی را برنامه تدارک ببینند که به ارتقاء تعاملات اساتید و دانشجویان کمک کنند، از طریق برگزار کردن جلسات علمی، و حتی نشستهای غیرعلمی که فضای تعاملی را با حفظ حرمتها برای این افراد فراهم کند

- برای شغل و امید دستیابی به آن بعد از فارغ التحصیلی به عنوان یکی از دغدغه های اصلی دانشجویان، باید ساختارهای اقتصادی جامعه به سمتی حرکت کنند که **متناسب با نیاز متخصصان**، ایجاد اشتغال شود چرا که هرچه فرد امید بیشتری برای دستیابی به شغل داشته باشد، انگیزه بیشتری برای درس و تحصیل پیدا می کند.